

Øyene i havet

av John Stenersen

Nordland har en imponerende liste med hele 389 fuglearter observert ved utgangen av 2021. Mange av artene er svært sjeldne og er bare observert et fåtall ganger, og de fleste av disse funnene stammer fra de ytre kystøyene. Dette er et relativt nytt fenomen, etter at fuglekikkere for alvor har oppdaget potensialet for sjeldne arter langs kysten de siste tiårene.

Røst

I midten av august 1989 tilbragte Geir S. Andersen og jeg noen dager på Røstlandet, etter fullført feltarbeid for NINAs sjøfuglprosjekt på Hernyken. Vi hadde begge flere høstsesonger bak oss på den mytiske «bombeøya» Utsira utenfor Haugesund, og tanken på at Røst kunne ha en tilsvarende effekt som magnet for sjeldne fugler på høsttrekk var ikke helt fremmed. Derfor bestemte vi oss for å kikke litt nærmere på de ganske få vegetasjonsrike hagene på øya, i håp om at de skulle skjule noen ornitologiske godbiter.

Vi behøvde ikke lete lenge; i en fin, liten hage på Kalvøya smatt en rastløs, liten fluesnapper på jakt mellom trærne. I kikkerten kunne vi raskt konstatere at det var en adult dvergfluesnapper hann! Og ikke bare det; i greinverket i det samme treet furarsjerte en kraftig phylloscopus-sanger med tydelig vingebånd. En lappsanger!

Dette ga blod på tann; hagen på Kalvøya ble umiddelbart døpt «Bombehagen», og vi begynte å snakke om et litt lengre opphold høsten etter. Nå var det jo mye fuglefolk som besøkte Røst, men ingen hadde vist spesiell interesse for høstsesongen. Steve Baines, som har bodd fast på Røst siden 1980, sa det slik: «Når sjøfuglene forlot fjellet og vadertrekket var over på seinsommeren, la vi kikkerten på hylla».

1990-sesongen var vi tilbake i siste halvdel av august, sammen med Per Gylseth og Asbjørn Thune. Det skulle imidlertid vise seg å bli et skuffende besøk, med svært lite fugl på Røstlandet. Og med det ble tanken om Røst som en «bombeøy» lagt på is en stund.

På slutten av 1990-tallet besøkte Martin Eggen Røstlandet ved flere anledninger, og det ble også noen kortere besøk på høsten, i selskap med broren Håvard og bodøværeren Thor Edgar Kristiansen. Martin hadde tro på at Røst kunne være «Nord-Norges Utsira», og i 2001 fikk han med seg Tommy A. Andersen fra Østfold på et snaut to ukers opphold i september. Nå skulle øyas potensiale kartlegges for alvor, og de to ble ikke skuffet! I løpet av det korte oppholdet registrerte de bla. blåråke, pirol, sitronerle, rosenstær, sibirpiplerke, tartarpiplerke, turteldue, gulnebblire og polarlomvi.

I 2002-sesongen fulgte Martin opp med tundrapiplerke og Norges første furusanger, og

dermed var Røsts posisjon som «bombeøy i havet» befestet. Det gjorde også at flere satte kursen nordover i perioden rundt uke 39 – det som under normale omstendigheter er høstens topp-tid for spurvefugler på trekk i Nordland.

«Det var vel etter 2001-sesongen at jeg for alvor forsto at høsten kanskje var den viktigste årstiden på Røst», medgir Steve Baines, som i årene som fulgte har vært i høyeste beredskap sammen med tilreisende fuglekikkere hver eneste høst.

I 2004-2005 bodde Kjetil Bekkeli og Thomas Bentsen fra Mandal på øya, og i tiåret som fulgte var det særlig en gjeng «mandalitter» som styrket mannskapet på Røst i høstukene, anført av Morten Helberg, Klaus Maløya Torland og Gunnar Gundersen.

Det har ført til god dekning i høstsesongene og mange spennende funn. Men høsttrekket er svært væravhengig, og ikke alle år er like gode. Det skal imidlertid godt gjøres at det ikke smeller en bombe eller to på Røst i løpet av høsten. Av de senere års godbiter kan nevnes sibirtrost, gulltrost (funnet død), gråhodespurv, brunvarsler, rosenvarsler, isabellasteinskvett, svartstrupesteinskvett, trostesanger og eikesanger.

Svartstrupesteinskvett, Røstlandet 18.11 2018. Foto: Steve Baines

Røstlandet, hovedøya med bebyggelse, er om lag fem kilometer i diameter, og helt flat med høyeste punkt 11 moh. Fra Grimsøya i sørvest og havneområdene i sør, strekker bebyggelsen seg langs østsiden av øya til Nesset i nord. Det er her, i de mange små hagene, jakten på spurvefugler settes inn i høstmånedene. Vestsiden er uten busker og trær, og fra våtmarkene i Ystneset strekker Røstlandet naturreservat seg nordover mot flyplassområdet i nord. Nordkysten og Øyran i nordvest består av steinfjære og åpent sletteland, og flere grunne bukter med tangvolder og mudder.

Nettopp dette åpne landskapet, med omfattende våtmarkene og fjæreområdene, skiller Røstlandet fra mange av de andre øyene ytterst langs Nordlandskysten. Det gjør øya til en magnet for vadefugler, og i nasjonal sammenheng er det kun Jæren og Lista som kan